

HỘI ÁI-HỮU BIÊN-HOÀ

Website: <https://www.bienhoatx.com>

Email liên lạc: datlam1951@yahoo.com

Hội Ái-Hữu Biên-Hoà hân hạnh giới thiệu đến quý vị bài: **Người An-Nam Ngày Xưa** của ông **Paul Doumer**, cựu **Toàn Quyền Đông-Dương** (1857-1932), trích từ **Indochine Française**, được đồng hương **Huỳnh H. Hiền** sưu tầm gửi về đóng góp trên diễn đàn Hội. Hội chân thành cảm tạ tác giả. Kính mời. **Trân trọng.**

NGƯỜI AN-NAM NGÀY XƯA

Paul Doumer

Trong khoảng 1897-1902, thời gian làm Toàn Quyền Đông-Dương, ông Paul Doumer đã viết rất nhiều về cá tánh người An-Nam ở Việt-Nam.

Cạnh sông Đông-Nai ở Nam-Kỳ là sông Vàm Cỏ, mà nhánh Đông và nhánh Tây gặp nhau đổ ra biển tại chỗ không xa cửa chính của sông Mê-Kông (Cửu-Long). Như vậy cấu trúc địa hình của Đông-Dương kéo dài từ Bắc xuống Nam theo ba đường song song nhau: bờ biển, sông Mê-Kông và giữa hai đường đó là dãy núi Trường Sơn.

Đông-Dương mở rộng ra ở hai đầu: đầu Bắc phát triển thành những khối núi đồ sộ, đầu Nam là các đồng bằng mênh mông và bị chia cắt bởi hàng trăm con sông. Diện tích của Đông-Dương, mà cứ sau vài năm một lần, các nhà trắc đạc và các nhà đo vẽ địa hình cho biết sau khi hoàn thành công việc của họ, là một con số gần gấp đôi diện tích nước Pháp.

Thời Đế Quốc An-Nam, người ta ví hình dáng nước này như một cái đòn gánh có hai thúng gạo treo ở hai đầu, một đầu là Nam-Kỳ màu mỡ, đầu kia là Bắc-Kỳ; còn Trung-Kỳ là chiếc đòn gánh, tượng trưng cho sự khô cằn.

Gần đây người ta thấy sự so sánh như thế là không chính xác, bởi đất đai Trung-Kỳ cũng màu mỡ, nhưng việc lưu thông tài nguyên ở đây khó khăn hơn nhiều. Nếu có các phương tiện giao thông, Trung-Kỳ sẽ cung cấp nhiều sản phẩm có giá trị cao. Tất cả các xứ cho thấy Đông-Dương của chúng ta đã may mắn được thiên nhiên ban tặng cho nhiều thứ.

Dân số Đông-Dương ước tính khoảng 20 triệu. Mặc dù con số này còn chưa thể kiểm chứng, nhưng có thể nói là đã khá sát thực tế. Chính xác là Nam-Kỳ có ba triệu người; Bắc-Kỳ có khoảng tám triệu, Trung-Kỳ bảy triệu, cả Cao-Miên và Ai-Lao (Lào) cộng lại hơn hai triệu một chút.

Chỉ ít bốn phần năm dân số Đông-Dương thuộc chủng tộc An-Nam. Và lại, lãnh thổ của Đông-Dương chúng ta hiện nay không khác với mấy lãnh thổ của đế quốc An-Nam thời còn hùng mạnh. Đế quốc An Nam lúc đó gồm có Trung-Kỳ, Bắc-Kỳ và Nam-Kỳ. Cao-Miên là nước phiên thuộc chịu cống nạp. Chỉ có Ai-Lao hình như chưa bao giờ bị chinh phục hoàn toàn.

Về nguồn gốc người An-Nam, chúng ta chỉ có những khái niệm mơ hồ. Có vẻ như họ đến từ các vùng của các xứ Mã-Lai từ nhiều thế kỷ trước đây rồi tiêu diệt hoặc thống trị các dân tộc sinh sống ở Đông-Dương trước họ. Tới lượt mình, họ lại bị người Trung-Hoa xâm lược ở nhiều giai đoạn khác nhau và bị đô hộ trong một thời gian nhưng họ liên tục chống cự một cách dũng cảm và giành lại được độc lập. Cuộc xâm lăng hung hãn của Trung-Hoa trên khắp Đông-Á đã phải lùi lại trước sự kháng cự của người An-Nam.

Người An Nam chắc chắn là dân tộc ưu trội so với các dân tộc xung quanh. Người Cao-Miên, Ai-Lao và Xiêm-La (Thái-Lan) đều không thể chống lại được họ. Không một dân tộc nào trong đế quốc các xứ Ấn-Độ có những phẩm chất như họ. Phải tới tận Nhật-Bản mới có tộc người có phẩm chất của người An-Nam và giống như người An-Nam.

Người An-Nam và người Nhật-Bản chắc chắn có mối quan hệ thân tộc từ xa xưa. Cả hai đều thông minh, cần cù và dũng cảm. Người lính An-Nam là một người lính giỏi, có kỷ luật và dũng cảm. Họ cũng là những người lao động mầu mỡ, những nông phu giỏi việc đồng áng, những người thợ lành nghề, những nghệ sĩ khéo léo và thông minh.

So với các dân tộc khác ở Châu-Á, trên tư cách người thợ và người lính, người An-Nam vẫn xếp cao hơn một bậc. Và chẳng, đó là một quy luật chung mà tôi đã kiểm chứng trên khoảng 20 chủng tộc của nhân loại, và tôi cũng thấy rất đúng ở Châu Âu: những người dũng cảm trong lao động cũng là những người dũng cảm trong chiến tranh; nói khác đi, can đảm là một tính cách thống nhất. Nếu người nào can đảm trước sự mệt mỏi, người đó sẽ can đảm trước nguy hiểm và trước cái chết.

Nước Pháp đã mang đến gắn bó với người An-Nam ngày càng chặt chẽ hơn một công cụ hoàn hảo cho vai trò lớn lao về kinh tế và chính trị, một vai trò mà nước Pháp có thể làm cho Châu-Á phải cầu mong.

Một thế kỷ trước đây, Đế Quốc An-Nam đã đạt được sự hùng mạnh nhất khi được người Pháp dẫn dắt và tư vấn. Trở thành một bộ phận của nước Pháp, một đế quốc được hiện đại hoá. Đông-Dương mới có thể đạt được sự thịnh vượng và vinh quang mà tổ tiên của những người hiện nay đang sinh sống trên đó chắc không dám mơ tới. Người An-Nam tin như thế; chúng ta cũng không nghi ngờ điều đó và chúng ta phải hành động với niềm tin đó.

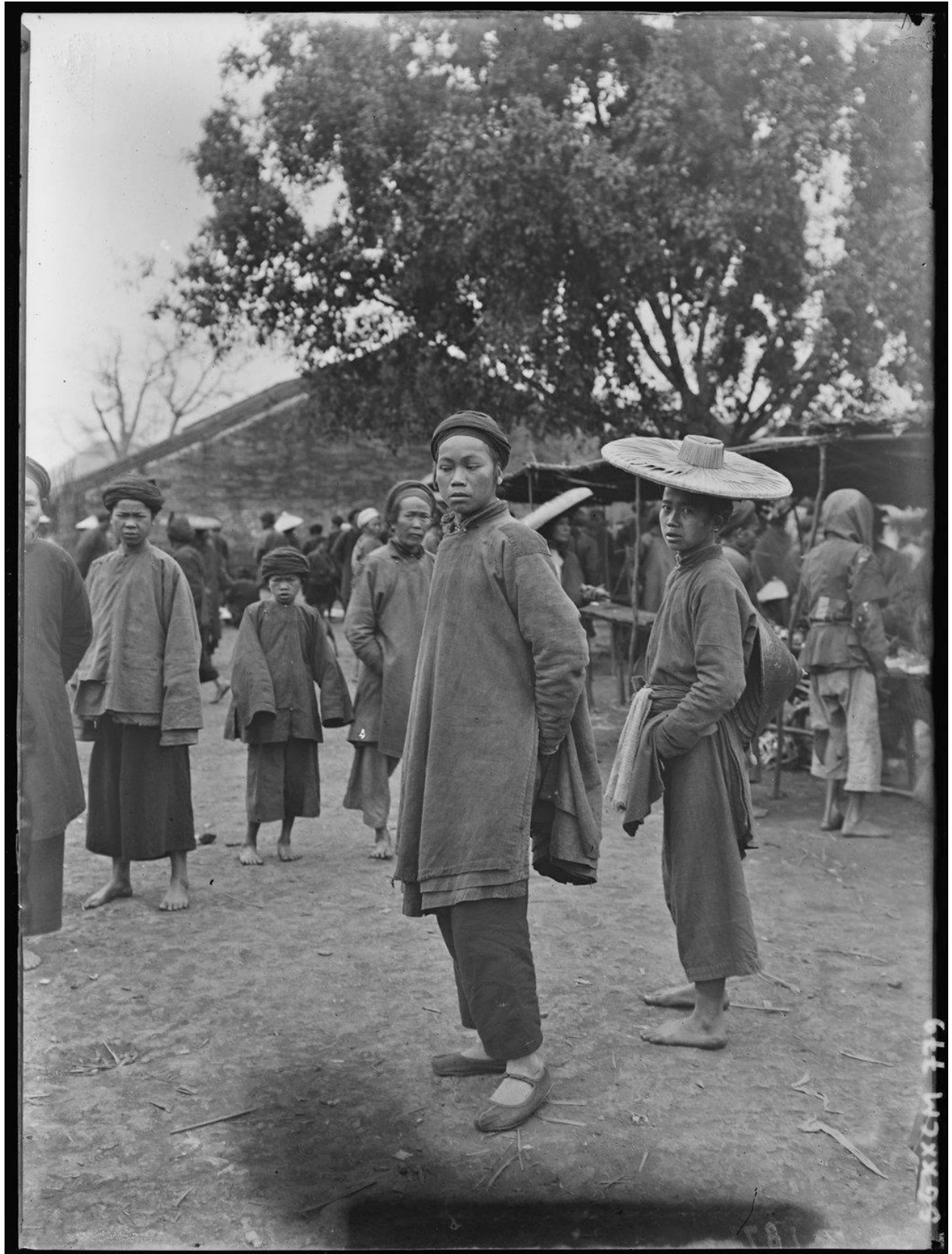
H. H. Hien

Source: Indochine Française - Paul Doumer

AgH - Cochinchine - Plantation Bien Hoa - Surannah -
Aréas - Filtrage du latex -

Source gallica.bnf.fr / Bibliothèque nationale de France